

VERSLAG N.A.V. DERDE CONSULTATIEFASE (16 OKT – 14 NOV 2018)

Ontwikkelteam Bewegen & Sport

1. Achtergrond

In maart 2018 zijn negen ontwikkelteams met daarin leraren en schoolleiders uit het primair en voortgezet onderwijs begonnen met de uitwerking van de benodigde kennis en vaardigheden voor de leergebieden Nederlands, Engels/Moderne vreemde talen, Rekenen & Wiskunde, Digitale geletterdheid, Burgerschap, Bewegen & Sport, Kunst & Cultuur, Mens & Maatschappij en Mens & Natuur.

De ontwikkelteams werken in ontwikkelsessies per leergebied aan 1) een visie, 2) grote opdrachten en 3) bouwstenen van kennis en vaardigheden. De bouwstenen vormen de basis voor de herziening van kerndoelen en eindtermen. Na elke ontwikkelsessie volgt er een consultatieperiode waarin de ontwikkelteams feedback en inbreng verzamelen op hun tussenproducten. In het consultatieverslag beschrijft het ontwikkelteam de keuzes die zij hebben gemaakt bij het verwerken van deze feedback en inbreng. U kunt alle tussenproducten en consultatieverslagen tot nu toe vinden op onze website:

<https://curriculum.nu/tussenproducten-en-feedback>

Dit consultatieverslag beschrijft het verloop van de derde consultatieperiode (16 oktober t/m 14 november 2018): de reacties die het team heeft ontvangen en de manier waarop zij deze hebben benut om de grote opdrachten aan te passen. Meer informatie over de aanpak van het consultatieproces leest u in de bijlage van dit document.

2. Samenvatting aanpassingen ten behoeve van tussenproduct 'grote opdrachten'

Naar aanleiding van de ontvangen feedback zijn er aanpassingen gedaan in zowel de grote opdrachten als in de conceptvisie op het leergebied. De aanpassingen in het visiedocument zijn marginaal en betreffen vooral het aanpassen van de terminologie, zodat waar van toepassing dezelfde termen en woorden gebruikt worden. Daarnaast zijn de grote opdrachten *Een eigen beweegidentiteit geeft richting aan keuzes die je maakt, Bewegen en sport krijgt vorm binnen de maatschappelijke context* en *Een actieve leefstijl draagt bij aan de gezondheid* herschreven. Tevens is er verder gewerkt aan een bronnenlijst, die toegevoegd zal worden aan de reeds bestaande producten.

3. Aanpassingen tussenproduct 3 'grote opdrachten'

De leden van het ontwikkelteam Bewegen & Sport hebben de feedback als volgt geanalyseerd. Het ontwikkelteam heeft de feedback geclusterd in thema's en binnen de thema's rode lijnen geïdentificeerd.

Voorbeeld: een thema is de reacties op grote opdracht 7: Bewegen en sport in de maatschappelijke context. De feedback binnen dat thema is te clusteren in de volgende rode lijnen:

- De grote opdracht moet duidelijker worden afgebakend;
- Grote opdracht 7 moet worden ondergebracht bij de andere grote opdrachten;
- De titel moet duidelijker weergeven wat de bedoeling van deze GO is;
- Het woord sturing moet geschrapt worden uit de tekst van deze grote opdracht en worden vervangen door een meer passende formulering.

Vervolgens zijn de reacties binnen elke rode lijn door de ontwikkelteamleden eerst individueel en daarna als team gewaardeerd. Op basis van de teamwaardering en bijbehorende argumentatie hebben de leden van het ontwikkelteam vastgesteld (a) welke input en feedback in de grote opdrachten wordt verwerkt, (b) welke niet in de grote opdrachten wordt verwerkt en (c) welke naar de volgende fase wordt meegenomen. Punten in de feedback waar de meningen binnen het OT over verdeeld waren of waarvan de wijze van verwerken niet direct duidelijk was, zijn tijdens de vierde ontwikkelsessie (12 t/m 14 december) eerst met het gehele ontwikkelteam besproken.

De reacties op de volgende onderwerpen zijn tijdens de vierde ontwikkelsessie besproken in het team voordat ze verwerkt zijn:

- Brede vaardigheden in de grote opdrachten
- Bewegen en sport in de maatschappelijke context (GO7)
- Een actieve leefstijl (GO8)
- Een eigen beweegidentiteit (GO4)
- Model grote opdrachten en toelichting
- Bronnenlijst
- Gebruik terminologie van Biesta (in het bijzonder subjectificatie)
- Overige bespreekpunten

Van de andere reacties was meteen duidelijk hoe die verwerkt zouden worden.

a. Input en/of feedback die is verwerkt in de grote opdrachten

Onderwerp
Brede vaardigheden
Ontvangen feedback
<ul style="list-style-type: none"> - In alle reacties kwam naar voren dat de manier waarop brede vaardigheden worden opgenomen in de grote opdrachten voor alle leergebieden hetzelfde moet zijn. - Noem per grote opdracht alleen die brede vaardigheden die daar specifiek van belang zijn, door de beperking maak je het duidelijker. Welke dat zijn is niet eenduidig uit de feedback te halen. Daar wordt zeer verschillend over gedacht. - Maak het niet te zwaar: opnemen van een brede vaardigheid betekent niet dat het leergebied B&S uitsluitend of vooral verantwoordelijk is voor het realiseren van die brede vaardigheid.
Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback
<p>Voor de meeste OT-leden is de waarde van het opnemen van brede vaardigheden binnen de context van bewegen en sport duidelijk genoeg verwoord. Gelet op de gestelde vragen wordt echter besloten om in de toelichting op de grote opdrachten iets meer uitleg op te nemen over hoe je omgaat met brede vaardigheden.</p> <p>De gebruikte terminologie zal worden aangepast zodat die gelijk is met die van de andere leergebieden. Hierdoor wordt ook duidelijker dat de verschillende leergebieden, in samenhang met elkaar, bij kunnen dragen aan dezelfde brede vaardigheden.</p> <p>Daarnaast wordt in de bouwstenen een vakspecifieke toelichting gegeven over wat bedoeld wordt met de gekozen brede vaardigheden binnen de context van die grote opdracht.</p> <p>Het ontwikkelteam zal opnieuw bekijken welke brede vaardigheden het meest relevant zijn voor iedere grote opdracht en alleen die opnemen.</p> <p>Verwacht wordt dat in de vervolgstap, de bouwstenen, concreter aangegeven kan worden, of en hoe brede vaardigheden daarin aan de orde komen. Dit kan wel gevolgen hebben voor de grote opdrachten.</p> <p>Uit de feedback is gebleken dat het benoemen van de brede vaardigheden bij de grote opdrachten afhankelijk is van de interpretatie daarvan. Om die reden hebben we gekozen het herbenoemen van de brede vaardigheden bij de grote opdrachten opnieuw te bekijken als de bouwstenen verder uitgewerkt zijn.</p>

Onderwerp
Bewegen en sport in de maatschappelijke context (GO7)
Ontvangen feedback
De feedback betreft vooral de formulering van deze grote opdracht. Een deel van de reacties zegt dat de formulering helder is een ander deel dat de formulering vaag of wollig is. De meningen zijn verdeeld over of dat ook geldt voor de titel. De feedback is niet eenduidig in hoe de formulering moet worden aangepast.
Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback
De OT-leden hebben deze feedback ter harte genomen en hebben de formulering van deze grote opdracht nog eens goed bekeken en bijgesteld. De opmerking dat de zin "de rol van de vakleerkracht kan sturend zijn", vaag is en niet alleen geldt voor de vakleerkracht, is terecht. Deze zin is weggehaald. De suggestie om deze grote

opdracht onder te brengen bij andere grote opdrachten is nader onderzocht maar het OT heeft besloten dit niet te doen, om het belang van deze grote opdracht duidelijk te blijven maken.

Onderwerp

Een actieve leefstijl draagt bij aan de gezondheid (GO 8)

Ontvangen feedback

Naast veel positieve reacties op de formulering van deze GO ook hier de vraag naar scherpere formulering.

Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback

Het ontwikkelteam is het er over eens dat er aan de formulering van deze grote opdracht nog wat kan worden gesleuteld. Naast redactionele opmerkingen is de feedback ook inhoudelijk van aard. De vraag wat precies met deze grote opdracht wordt bedoeld: het gaat niet alleen over fit en gezond er speelt hier veel meer. Gezondheid gaat ook over brede vaardigheden en omgaan met groepsdruk. Deze grote opdracht is daarom geherformuleerd. In de werkgroep samenhang zijn duidelijke afspraken gemaakt wat er met betrekking tot deze grote opdracht bij het leergebied Bewegen & Sport aangeboden wordt en wat in de leergebieden van Mens & Natuur en Mens & Maatschappij.

Onderwerp

Leren jezelf te blijven ontwikkelen (GO4)

Ontvangen feedback

De feedback richt zich enerzijds op de formulering die te breed en te vaag is, anderzijds op de vraag of deze GO niet veel breder is dan Bewegen en sport.

Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback

Deze grote opdracht is inderdaad breder dan alleen bewegen en sport, en vraagt daarmee om dezelfde benadering als die is gekozen voor de brede vaardigheden in het algemeen.
Binnen de context van bewegen en sport is het ontwikkelen van een eigen (beweeg-)identiteit wel een apart onderdeel. In die zin vindt het OT dat deze wel duidelijk gepositioneerd moet worden in de grote opdrachten. Het concreter maken van de formuleringen is in de redactie opgepakt.

Onderwerp

Model van grote opdrachten en doeldomeinen

Ontvangen feedback

De feedback ging in dit geval vooral over de verschillen van zwaarte van de grote opdrachten. In dit model zijn de grote opdrachten allemaal even groot. De meningen zijn hierover verdeeld, er worden veel vragen over gesteld.

Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback

Ook binnen het ontwikkelteam is deze discussie gevoerd. De gedachte is dat in het model de taartpunten even groot zijn omdat ze op dit niveau van de grote opdrachten allemaal even onmisbaar zijn en dat verschillen in belang voor het invullen van onderwijsprogramma's op school in de volgende fase van de bouwstenen duidelijker naar voren kan komen. Ook is besproken dat het voor iedereen duidelijker zou zijn als

de relatie met de doeldomeinen dynamischer kon worden weergegeven. Dit wordt meteen toelichtende tekst opgelost.

Onderwerp

De omschrijving van relevantie van de grote opdrachten

Ontvangen feedback

De relevantie van het vakgebied wordt ook bij de grote opdrachten die niet gaan over actieve leefstijl en gezondheid in termen van gezondheid beschreven. Dat is onevenwichtig.

Deze feedback is vooral door de vakexperts gegeven.

Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback

Het ontwikkelteam neemt deze feedback ter harte en heeft de formuleringen op dit punt nagelopen. Gezondheid wordt alleen nog genoemd op die plaatsen waar het relevant is.

Onderwerp

Bronnenlijst

Ontvangen feedback

Door o.a. de vakvereniging is gevraagd naar de bronnenlijst.

Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback

Het ontwikkelteam heeft tijdens de vierde sessie gewerkt aan de bronnenlijst. Omdat voor alle leergebieden is afgesproken dat er geen voetnoten geplaatst gaan worden, komt er een aparte bronnenlijst die toegevoegd wordt aan de reeds bestaande producten. In deze lijst wordt alleen verwezen naar bronnen die door meerdere ontwikkelteamleden herkend worden als bron of inspiratie voor hun inbreng in het team.

Onderwerp

Terminologie Biesta

Ontvangen feedback

In de feedback is het ontwikkelteam erop gewezen dat de inzichten van Biesta worden genoemd en gebruikt, maar dat de terminologie niet altijd consequent wordt overgenomen. Dat vraagt om een uitleg van de andere termen.

Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback

Besloten is om opnieuw naar de gehanteerde terminologie te kijken, en om af te stemmen met de andere ontwikkelteams, omdat deze vraag ook aan andere teams is gesteld. Gekozen is voor de termen kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming.

b. Input en/of feedback die niet is verwerkt in de grote opdrachten

Onderwerp
De voorstellen van het ontwikkelteam zijn niet vernieuwend genoeg
Ontvangen feedback
Deze feedback wordt door enkele feedbackgevers gegeven en is door hen ook al eerder gegeven.
Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback
Het OT is van mening dat deze grote opdrachten voldoende basis bieden voor vernieuwing. Er zijn wat dat betreft ook nog grote verschillen tussen scholen.

Onderwerp
Bewegen in de klas
Ontvangen feedback
Neem bewegen in de klas op in de grote opdrachten.
Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback
Het OT is overwegend van mening dat dit niet de kern van het leergebied betreft en dat dit daarom geen plek in de grote opdrachten hoeft te hebben. Na de tweede consultatie is het visiedocument in deze zin aangescherpt. In andere Europese landen speelt deze vraag ook (recentelijk EUPEA-seminar in Den Haag). Daar wordt een onderscheid gemaakt tussen 'physical education', 'physical activity' en 'schoolsport'. Het ontwikkelteam onderzoekt of een dergelijk onderscheid in het visiedocument kan helpen bij het afbakenen van het leergebied.

c. Input en/of feedback die wordt meegenomen naar de vervolgfase

Onderwerp
Vakleerkracht en/of groepsleerkracht
Ontvangen feedback
Een goede realisatie van de voorstellen die het ontwikkelteam doet, betekent dat het vak bij voorkeur door vakleerkrachten gegeven moet worden.
Hoe is omgegaan met de ontvangen feedback
Dit thema is een veelbesproken onderwerp, ook politiek. Of er een vakleerkracht nodig is om deze visie en grote opdrachten te realiseren hoort bij een apart advies over randvoorwaarden. Voor het ontwikkelteam gaat het om de kwaliteit die gerealiseerd zou moeten worden. Hoe dat wordt gedaan is een vraag voor andere tafels.

Bijzondere feedback

Het ontwikkelteam heeft na de derde sessie een aantal consultatievragen speciaal voor leerlingen opgesteld en verwerkt in een eenvoudig online feedbackmodel. Deze vragenlijst is voorgelegd aan de leerlingen van de scholen van de ontwikkelteamleden. Dit heeft tot een respons van 1150 leerlingen geleid: 1015 vo en 118 po-leerlingen. Van de leerlingen zijn leeftijd, geslacht en schoolsoort genoteerd.

De vragen waren:

- Ik vind het belangrijk dat er veel afwisseling zit in het programma van de gymlessen
- Ik vind het belangrijk dat ik beter leer bewegen tijdens de gymlessen
- Ik vind het belangrijk dat ik op mijn eigen niveau kan meedoen tijdens de gymlessen
- Ik vind het belangrijk dat ik leer wat ik wel en niet leuk vind bij de gymlessen
- Ik vind het belangrijk dat ik verschillende rollen leer uitvoeren tijdens de gymlessen, zoals bijvoorbeeld scheidsrechter of coach
- Ik vind het belangrijk dat ik leer om op een goede manier met elkaar om te gaan tijdens de gymlessen
- Ik vind het belangrijk dat ik tijdens de gymlessen leer hoe ik gezond kan leven
- Ik vind het belangrijk dat wat ik leer bij de gymlessen, ook buiten de gymlessen kan gebruiken

Er kon geantwoord worden met een vierpuntsschaal. De resultaten maken duidelijk dat het ontwikkelteam wat de grote opdrachten betreft voor de leerlingen op de goede weg zit. Uit de antwoorden kwam duidelijk naar voren dat de leerlingen de volgende zaken belangrijk tot heel belangrijk vinden:

- Bewegen op eigen niveau belangrijk
- Leren goed met elkaar omgaan

Het ontwikkelteam trekt hieruit de conclusie dat juist het samen bewegen en met elkaar omgaan een belangrijke aspect is van sport en bewegen waar ook de samenhang met andere leergebieden gevonden kan worden.

- Een actieve leefstijl. Ook hier zien de leerlingen het belang van in.
- Het beter leren bewegen tijdens de gymlessen vinden vo-leerlingen minder belangrijk. Deze gedachte wordt meegenomen in de bouwstenen.

De respons van po-leerlingen blijft achter. Dit heeft mogelijk te maken met de leeftijd en de handigheid in het omgaan met ICT-voorzieningen. Anderzijds is de inbreng van vo-leerlingen extra waardevol omdat zij al aan het eind van het traject zitten en beter zicht op het einddoel van dit leergebied.

Voor de volgende consultatieronde wordt weer gebruik gemaakt van dit instrument en wordt ook aan de ontwikkelscholen gevraagd om hiermee feedback bij leerlingen op te halen.

BIJLAGE 1: CONSULTATIEPROCES

Algemene aanpak consultatieproces

De consultatie heeft verschillende doelen. Het eerste doel is het inhoudelijk verrijken van de tussenproducten. De ontwikkelteams kunnen immers niet alleen de bouwstenen formuleren. Zij hebben de deskundigheid en ervaringen van de rest van het onderwijs- en maatschappelijke veld hierin nodig, leerlingen en ouders. Het tweede doel is de herkenbaarheid van de eindopbrengst voor leraren te bevorderen. De ontwikkelscholen hebben hierin een belangrijke rol. Leraren zijn immers de beoogde gebruikers. Ten derde hebben veel betrokkenen een belang bij de inhoud van de eindopbrengst of spelen ze een rol in de realisatie van het uiteindelijke curriculum; het is belangrijk dat zij in deze fase al hun inbreng kunnen geven.

Bij de start van de consultatieperiode is het tussenproduct van alle ontwikkelteams met bijbehorende consultatievragen breed gedeeld met ontwikkelscholen en andere betrokkenen in het onderwijsveld en daarbuiten. De betrokkenen konden feedback aanreiken via een online feedbackformulier. Daarnaast zijn de leraren en schoolleiders uit de ontwikkelteams uitgenodigd bij verschillende bijeenkomsten die door diverse partijen zijn georganiseerd, om daar met aanwezigen in gesprek te gaan over de tussenproducten. De organisatoren van de bijeenkomsten konden daarna schriftelijke feedback aanleveren via de online feedbackformulieren. In een aantal gevallen waren er ook bijeenkomsten die meer gericht waren op het ophalen van input voor de komende ontwikkelsessie.

Binnengekomen reacties in de derde consultatieperiode

De derde consultatieperiode liep van 16 oktober tot 14 november. In totaal zijn er 555 feedbackformulieren ingevuld. Deels zijn dit persoonlijke reacties, maar er zijn ook formulieren ingevuld namens organisaties of naar aanleiding van bijeenkomsten. In de feedback zijn o.a. vakverenigingen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven vertegenwoordigd. Ook de ontwikkelscholen hebben gereageerd op de tussenproducten middels de feedbackformulieren. De ontwikkelscholen hadden de opdracht om hun inbreng te baseren op de feedback van het lerarenteam op hun school, van ouders, van leerlingen en waar mogelijk het aansluitend onderwijs en maatschappelijke organisaties rondom de school. De specifieke aantallen feedbackreacties zijn per leergebied als volgt:

Leergebieden	Nederlands	Rekenen/ Wiskunde	Engels/MVT	Burgerschap	Geletterdheid Dig.	Bewegen en sport	Kunst en Cultuur	Mens en Maatschappij	Mens en Natuur
Het aantal reacties via de website	79	51	52	82	47	47	71	62	64

Bent u benieuwd naar de binnengekomen reacties? Deze kunt u vinden op <https://curriculum.nu/ontvangen-feedback-3>

Analyse van input en feedback

Het ontwikkelteam heeft de binnengekomen antwoorden geclusterd in thema's en geanalyseerd op grote lijnen in die reacties. Vervolgens zijn de reacties door de ontwikkelteamleden individueel en als team gewaardeerd. Op basis van de teamwaardering en bijbehorende argumentatie hebben de leden van het ontwikkelteam

vastgesteld (i) welke input en feedback in de grote opdrachten wordt verwerkt, (ii) welke input en feedback niet in de grote opdrachten wordt verwerkt en (iii) welke feedback naar de volgende fase wordt meegenomen.